

Asia: VN/538/2019

## **Luonnos hallituksen esitykseksi jätelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta**

### **Yleiset säännökset (Luku 1)**

#### **Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 1 ja sen perusteluista**

Yleiset säädökset, luku 1

##### **1 § Lain tarkoitus**

Tämän lain tarkoituksena on edistää kiertotaloutta ja luonnonvarojen kestäväää käyttöä, vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta, ehkäistä jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle, varmistaa toimiva jätehuolto sekä ehkäistä roskaantumista.

Marttaliitto pitää tärkeänä sitä, että Jätelain tarkoitukseen on nostettu mukaan kiertotalouden edistäminen, ja että luonnonvarojen kestävään käytön merkitystä korostetaan.

Lakiesityksen perusteluiden mukaan: ”Esityksellä toteutetaan Sanna Marinin hallituksen ohjelman strategiseen kokonaisuuteen ”Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi” sisältyviä kirjauksia, joilla lisätään jätteen kierrätystä ja siten vahvistetaan Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä.”

Tämän perustelun ja tavoitteen näkökulmasta kiinnitämme huomiota siihen, että lain fokus ei ole riittävästi kiertotalousyhteiskunnan edistämässä – vaan perinteisessä jätteen lajittelussa, kuljetuksessa, hyödyntämisessä. Kiertotalouteen perustuvassa yhteiskunnassa ei oikeastaan pitäisi olla jätettä – vaan materiaalit kiertäisivät mahdollisimman pitkään käytössä. Myös jätehierarkian ensisijainen tavoite – jätteen synnyn ehkäisy – tulisi Marttaliiton näkemyksen mukaan olla vahvemmin laissa.

##### **5 § Jätteen määritelmä**

Tässä laissa tarkoitetaan jätteellä ainetta tai esinettä, jonka sen haltija on poistanut tai aikoo poistaa käytöstä taikka on velvollinen poistamaan käytöstä.

Kun pyritään kohti hiilineutraalia kiertotalouteen perustuvaa yhteiskuntaa, tulisi tavoitteena olla se, että jätettä ei syntyisi juuri lainkaan, vaan materiaalit kiertäisivät talouden käytössä mahdollisimman pitkään. Kiertotalouden tulisi ohjata myös jätepolitiikkaamme enemmän kiertotaloutta edistäväksi.

Kun halutaan edistää kiertotaloutta ja uudelleenkäyttöä, tulisi nähdä käytetyt materiaalit – ei niinkään jätteenä - vaan hyödynnettävänä materiaalina tai uudelleen käytettävänä tuotteina. Erityisesti esimerkiksi huonekaluista, tekstiileistä, sähkölaitteista ja astioista puhuttaessa on erikoista ajatella näitä käytöstä poistettuina jätteenä, vaikka niitä voidaan käyttää uudestaan sellaisenaan ja uudessa käyttötarkoituksessa.

Jätelain termistö tulisi saada paremmin tukemaan siirtymistä kiertotalousyhteiskuntaan. Lähtökohtana pitäisi olla se, että jätettä ei synny ja että materiaalit kiertävät taloudessa pitkään.

## Yleiset velvollisuudet ja periaatteet (Luku 2)

### Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 2 ja sen perusteluista

Yleiset velvollisuudet ja periaatteet, luku 2

9 § Tuotteita koskevat huolehtimisvelvollisuudet ja kiellot

Marttaliitto kannattaa 9 pykälään tehtyjä lisäyksiä koskien tuotteen valmistajan velvollisuuksia liittyen mm. tuotteen resurssitehokkuuteen, elinkaaren ja käyttöiän kestävyteen ja päivitettävyyteen. On tärkeää, että tuotteen valmistajalle asetetaan velvollisuuksia käyttää raaka-aineita säästeliäästi, välttää ympäristölle ja terveydelle haitallisia aineita sisältävien raaka-aineiden käyttöä, ja että kriittisiä raaka-aineita sisältävä tuote on uudelleenkäytettävä ja jätteenä kierrätettävä.

Marttaliiton näkemyksen mukaan näiden velvollisuuksien tulisi olla vahvemmin ohjaavia – sanamuoto ”mahdollisuuksien mukaan” voitaisiin siksi poistaa. Kun pyrkimyksenämme on resurssiviisas ja hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta, näiden ominaisuuksien pitäisi olla suunnittelun ja tuotannon aivan keskeisiä lähtökohtia.

Pidämme hyvänä, että pykälään 9 on tehty lisäys, joka koskee tuotteen lajittelua helpottavia merkintöjä.

Kiertotalousyhteiskunnan edistämisen kannalta on hyvin tärkeä lisäys, että: ”4) saatavilla on varaosia, käyttöohjeet, tekniset tiedot taikka muut välineet, laitteet tai ohjelmistot, jotka mahdollistavat tuotteen laadukkaan korjauksen ja turvallisen uudelleenkäytön.” Tämä on tärkeää, jotta tuotteet voivat pysyä pitkään käytössä ja jotta niitä voidaan korjata ja uudelleenkäyttää.

11 a § Uudelleenkäytön valmistelun edistäminen

Pidämme hyvänä muutosta, että ammattimaisesti jätettä keräävien toimijoiden tulee varata uudelleenkäytön valmistelua harjoittaville yrityksille ja yhteisöille mahdollisuuden saada jäte haltuunsa siltä osin kuin jätettä keräävä taho ei itse valmistele jätettä uudelleenkäyttöön.

#### 15 § Jätteiden erilliskeräysvelvollisuus

Pidämme hyvänä lisäystä, jonka mukaan: ”Uudelleenkäytön valmistelua tai kierrätystä varten erilliskerättyä jätettä ei saa toimittaa poltettavaksi eikä sijoitettavaksi kaatopaikalle.”

#### 20 § Aiheuttamisperiaate

Marttaliitto pitää tärkeänä, että: ”Jätteen alkuperäinen tuottaja taikka nykyinen tai aiempi jätteen haltija vastaa jätehuollon kustannuksista mukaan lukien tarvittavasta infrastruktuurista ja sen toiminnasta aiheutuvat kustannukset.” On tarpeellista luoda taloudellisia kannustimia myös jätteen tuottajille ehkäistä jätteen syntymistä.

## Kunnan vastuulla oleva jätehuolto (luku 5)

### **Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 5 ja sen perusteluista**

Kunnan vastuulla oleva jätehuolto, luku 5

Marttaliitto kannattaa sitä, että jätteenkuljetusten kaksoisjärjestelmästä luovutaan ja siirrytään kunnan järjestämään kuljetukseen kiinteiden jätteiden kuljetuksessa. Pidämme tärkeänä, että kunnat tehdessään jätekuljetusten palveluhankintoja huomioivat jätteen kuljetusratkaisujen kestävyden ja mahdollisuuden edistää kestäviä vähähiilisiä ratkaisuja julkisten hankintojen kautta.

Kunnan järjestämää jätehuoltoa koskevissa pykälissä tulisi Marttaliiton näkemyksen mukaan ohjata myös sitä, miten pyritään jätteen synnyn ehkäisyyn ja kiertotalouden edistämiseen.

## Tuottajavastuu ja juomapakkaukset (Luvut 6 ja 7)

### **Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 6 ja 7 sekä niiden perusteluista**

Tuottajavastuu, Luku 6

46 § Tuottajan vastuu jätehuollosta ja sen kustannuksista sekä 48 § Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat

Pidämme hyvänä lisäyksiä, joiden mukaan tuottajien vastuuta laajennetaan koskemaan myös etäkaupalla käyttäjille myytyjen tuotteiden tuottajaa (46 § ja 48 §).

49 a § Kunnan ja pakkausten tuottajan yhteistoiminta pakkausjätteen erilliskeräyksessä

Marttaliitto kannattaa pykälään 49 a tehtyjä lisäyksiä.

Esimerkiksi neuvonta on todella tärkeää, jotta kansalaiset oppivat ja tottuvat lajittelemaan pakkaukset (ja muut jätteet) nykyistä paremmin ja tarkemmin: tämä on tärkeää kierrätystavoitteiden saavuttamiseksi ja kiertotalouden edistämiseksi, ja jotta lajittelun tehostamiseksi tehtävät esimerkiksi lajitteluinfraa parantavat toimet tuottavat tulosta. On tärkeää ottaa huomioon myös esimerkiksi järjestöjen tekemä neuvontatyö lajittelun edistämiseksi.

49 b § Kunnille maksettavista korvauksista sopiminen ja pakkausten tuottajan kustannusvastuu

Marttaliitto pitää tärkeänä tärkeää, että pakkausten tuottajat vastaavat merkittävästä osasta pakkausjätehuollon kokonaiskustannuksista. Taloudellinen vastuu kustannuksista luo myös pakkausten tuottajille on kannustimen kehittää vähemmän jätettä tuottavia ratkaisuja.

51 § Tuottajan tiedotus- ja neuvontavelvollisuus

Kannatamme pykälään tehtyjä lisäyksiä, joiden mukaan ”Tuottajan on lisäksi tiedotettava ja neuvottava jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämistä koskevista toimista, uudelleenkäyttöä ja uudelleenkäytön valmistelua harjoittavista yrityksistä ja yhteisöistä sekä roskaantumisen ehkäisemisestä. Tuottajan on tarvittaessa järjestettävä tiedottaminen ja neuvonta yhdessä kunnan ja muiden jätehuollon toimijoiden kanssa.”

On tärkeää, että eri tavoin mahdollistetaan ja edistetään jätteen synnyn ehkäisyä ja uudelleenkäyttöä ja kiertotaloutta.

## Muut jätelain pykälät

**Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen muista luvuista ja niiden perusteluista**

Muut jätelain pykälät

78 § Kunnan jätemaksu

On hyvä, että tästä pykälästä on poistettu muotoilu ”mahdollisuuksien mukaan”. Jätehierarkian mukaan ensisijaisena tavoitteena on jätteen synnyn ehkäisy ja jätteen määrän ja haitallisuuden vähentäminen, ja siksi on erittäin tärkeää, että kunnan jätemaksu kannustaa tähän.

87 § Valtakunnallinen jätesuunnitelma

Suomen pyrkimyksenä on olla edelläkävijä kiertotaloudessa. Tästä syystä Marttaliiton näkemys on, että jätesuunnitelman painopisteen tulisi olla vahvemmin jätteen synnyn ehkäisyssä, kiertotalouden edistämisesä, talouden rakenteiden muuttamisessa kiertotalouteen. Kiertotalouteen perustuvassa yhteiskunnassa ei pitäisi käytännössä olla jätettä.

## 93 § Jäteneuvonta

Marttaliitto kannattaa tehtyjä lisäyksiä liittyen neuvontaan (lajittelun tehostamiseksi ja erilliskeräyksen lisäämiseksi, roskaantumisen ehkäisemiseksi).

## 118 a § Kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus elintarvikejätteestä

Marttaliitto pitää hyvänä lisäystä, jonka mukaan elintarvikejätteestä on pidettävä kirjaa. Ruokahävikin seuranta on tärkeää, jotta ruokahävikin määrä minimoida.

## Muiden lakien muutettavat pykälät (ympäristönsuojelulaki, kemikaalilaki, rikoslaki ja laki rikesakkorikkomuksista)

**Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne ympäristönsuojelulakiin, kemikaalilakiin, rikoslakiin ja ehdotetuista pykälämuutoksista ja niiden perusteluista**

-

## Asetusyhteenvedo

**Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätealan asetuksiin ehdotettavien muutosten keskeisestä sisällöstä**

Marttaliitto kannattaa asetusyhteenvedossa kuvattuja muutoksia.

Marttaliitto pitää erityisesti tärkeänä kiertotalouden ja luonnonvarojen kestävä käytön kannalta sitä, että jätelaissa ja sen nojalla annettavissa asetuksissa kiristetään jätteiden kierrätystavoitteita ja erilliskeräyksen velvoitteita. On tärkeää, että yhdyskuntajätteen kierrätys- ja hyötykäyttöastetta saadaan nostettua. Tähän tarvitaan veloitteiden ja tavoitteiden lisäksi myös neuvontaa ja uusia toimintatapoja.

Direktiivissä edellytetään myös tekstiilijätteen erilliskeräyksen järjestämistä vuodesta 2025 alkaen. Hallitusohjelman tekstiilijätteen erilliskeräys tulisi ottaa Suomessa käyttöön jo aiemmin, esimerkiksi vuoden 2023 alusta lukien. Marttaliitto kannattaa tekstiilijätteen erilliskeräyksen vauhdittamista.

Pidämme hyvänä myös pyrkimystä lisätä asetukseen ”uusi säännös, jolla elintarvikkeiden jakelijat ja ravitsemustoiminnan harjoittajat veloitettaisiin huolehtimaan siitä, että käyttämättä jääneet elintarvikkeet toimitetaan uudelleenjakeluun ensisijaisesti ihmisravinnoksi, jos se voidaan tehdä elintarviketurvallisuutta vaarantamatta.”

## Vaikutusten arviointi

**Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perustelujen luvuista 4.2-5.**

-

## Muuta

**Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perusteluiden muista osista ja muista mahdollisista asioista**

Jotta pääsemme luonnonvarojen kulutuksessa kestäväälle tasolle, tulisi luoda kannustimia ja keinoja, vaikutetaan luonnonvarojen kulutukseen jo esimerkiksi tuotannon alkupäässä, ja miten tuotteet pysyisivät pidempään käytössä. Tulisi miettiä, millaisilla kannustimilla ja keinoilla voidaan edistää jätteen synnyn ehkäisyä.

On tärkeää lisätä asukkaiden ja muiden toimijoiden lajitteluaktiivisuutta ja osaamista myös jätteen synnyn ehkäisyssä. Tämän edistämiseksi on tärkeää lisätä jäteneuvontaa, luoda kannustimia sekä parantaa tuotteiden ja keräysasioiden merkintöjä ja ohjeistuksia.

Kiertotalouden edistämiseksi on tärkeää luoda ohjauskeinoja, jotka ohjaavat tuotteiden pitkäikäisyyteen ja kierrätettävyyteen. On tärkeää, että esimerkiksi julkisilla hankinnoilla luodaan markkinoita kestävämmille, kiertotaloutta edistäville ratkaisuille.

Petrell Reijo  
Marttaliitto ry

Orivuori Salka  
Marttaliitto ry